

# Het Waterlepeltje in herstel in de Belgische Kempen

## Resultaat van een gericht beheer

C. SIPKES

Het was in 1962 dat ik in een visvijver vlak tegen het natuurreservaat „de Zegge” bij Geel in België een mij onbekende waterplant opmerkte. Het blad leek wel wat op dat van Groot heksenkruid (*Circaea lutetiana*), zodat ik met de niet-bloeiende plant terecht kwam in de familie van de Onagraceeën en daarna op het uiterst zeldzame Waterlepeltje (*Ludwigia palustris*) welke determinatie door het Rijksherbarium bevestigd kon worden.

Het Waterlepeltje is een pionier, zodat het overvloedig voorkomen langs de gehele rand van de vijver te verklaren is uit de jaarlijkse schoonmaakbeurt, waardoor de concurrerende waterplanten de uitbreiding niet tegen konden houden.

Natuurlijk moesten de andere factoren gunstig zijn; o.a. heeft het Waterlepeltje een voorkeur voor een stikstofrijke bodem. Hegi noemt als biotoop: „Schweineweiden”; in ons land waren de groeiplaatsen in kalkarme heidestrecken.

Een takje van *Ludwigia* is hier in een aquarium gedaan en groeit goed. Voedselrijk is het water daarin zeker, door het voer dat erin gedaan wordt voor de vissen. De pH was 7 (gemeten door het Biologisch Station

Weeversduin te Oostvoorne), zodat bepaald niet van een zuur milieu gesproken kan worden. Ir. Langhe, een Belgische florist, deelde mij mee dat de moerassen in de Kempen over het algemeen ook niet zuur zijn. Nu is het moerasterrein van „de Zegge” met zijn ruige begroeiing zonder heide zeer voedselrijk door de vele elzen, en in de visvijver wordt natuurlijk voer gestrooid voor de aanwezige vissen.

Na deze vondst werd het naburige reservaat goed doorzocht maar het resultaat was schamel, al werden er wel enkele plantjes opgediept in de veel te donkere poeltjes, geheel omgeven door elzen en ander geboomt. Zo om de twee jaar ging ik kijken hoe het met de groeiplaats ging maar dat was niet bepaald om over te roemen, al bleven er altijd nog wel planten langs de vermaarde visvijver. Tot op 17 oktober 1974 de opzichter Pauwels mijn aandacht vroeg voor een mogelijke plek, nu in het reservaat. En daar was dan ook een lange guirlande van stevig vertakte Waterlepeltjes, waarmee „de Zegge” als groeiplaats wel weer voor jaren behouden zal zijn. In ons land moet nog één plek zijn, maar ik betwijfel of deze wel zoveel exem-

Fig. 1. Tak van Waterlepeltje (*Ludwigia palustris*).

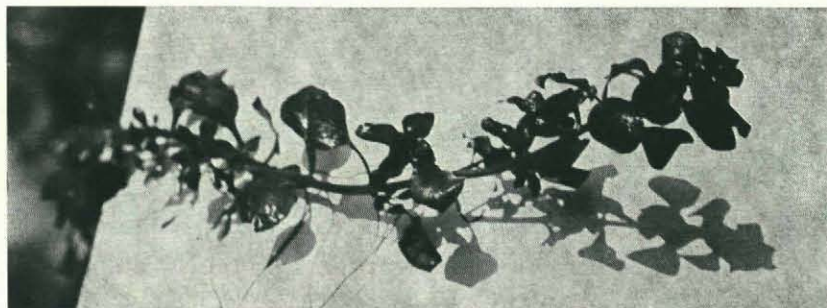




Fig. 2. *Betonnen drempe*, waarmee het water ook volledig kan worden vastgehouden.

plaren zal tellen als die in België.

Daar het Waterlepeltje ondanks goed speuren niet eerder zo talrijk in „de Zegge” gevonden werd, is deze uitbreiding zeker te danken aan een aantal beheersmaatregelen, zoals de verwijdering van de elzen, die schaduw gaven, en het vasthouden van het water, dat, gestegen door de vele neerslag, weinig vervuiling bevat.

Zeldzame en verdwijnende soorten zijn zeldzaam doordat ze gevoelig zijn voor veranderingen in het milieu, veelal (maar niet altijd) veroorzaakt door de mens. Als het pioniers zijn, zijn ze ook weer dankbaar voor

en reageren ze gunstig op veranderingen in het biotoop, ook wel veroorzaakt door de mens. De massa's Winterbitterling (*Blackstonia acuminata*), Parnassia (*Parnassia palustris*) en Echt duizendguldenkruid (*Centaureum minus*) langs het kunstmatige Oostvoornse Meer, de massa Teer guichelheil (*Anagallis tenella*) langs een kunstmatig duinmeer bij Hellevoetsluis zijn daar voorbeelden van.

Een gunstige factor voor het Waterlepeltje is zeker het stijgen van het grondwater geweest, versneld door de vele regen van de laatste maanden van de zomer 1974. Men



Fig. 3. *Plas*, ontstaan door het opwerpen van een aarden dam; de grote groeiplaats van het Waterlepeltje.



Fig. 4. Deel van de vegetatie van het Waterlepel-tje in de plas van fig. 3.

heeft nu een betonnen dam gemaakt (fig. 2), die bij al te hoge waterstand geopend kan worden. Dat een te hoge waterstand voor bepaalde plantesoorten op de duur funest kan zijn, viel ondertussen, jaren terug, op te merken rondom het Quackjeswater op Voorne, waar door het vasthouden van het

water wel duizend berken afstierven doordat ze in juni nog in het water stonden; ook over het geheel ging de flora daar toen met een sprong achteruit.

Dichtbij de groeiplaats van het Waterlepel-tje, waar de foto's voor de figuren 3 en 4 zijn genomen, is bovendien een aarden dam opgeworpen, te zien links op figuur 3. Het grondwerk wordt uitgevoerd met een drag-line of „grijper”, wat nogal met moeilijkheden gepaard gaat in deze zachte grond. Het is een beheer met hindernissen. Maar als we in de schuur de machines zien waarmee het werk verricht wordt, dan is dit zeker efficiënt. Handwerk krijgen we tegenwoordig niet gedaan en is trouwens veel te kostbaar. We mogen de Antwerpse Dierentuin, die wordt voorgelicht door de ornitholoog Verbruggen, dankbaar zijn voor deze wijze van beheer.

Ook zoölogisch is het terrein interessant door de vele Muskusratten en de rijke avifauna: o.a. broedt de Roerdomp er geregeld. Er is een logeergelegenheid voor onderzoekers en de opzichter Jan Pauwels heeft hart voor zijn terrein.

## De invloed van vervuiling, speciaal op epifytische diatomeeëngemeenschappen, in het plassengebied rond Ankeveen

HERMAN VAN DAM

Het plassengebied rond Ankeveen behoort tot het biologisch minst bekende deel van het Vechtplassengebied. De Vechtplassen zijn door hun ligging op de overgang van hoge pleistocene, voedselarme gronden en lage holocene, voedselrijkere gronden van uitzonderlijk groot natuurwetenschappelijk belang. De Ankeveense Plassen hebben een

iets hoger zoutgehalte dan de meer zuidelijk gelegen Vechtplassen, die uitgesproken zoet zijn. Volgens Prof. Dr. J. Heimans zou het Groot nimfkruid (*Najas marina*) juist daarvoor zo massaal in de Stichts-Ankeveense Plassen voorkomen (15). In de Hollands-Ankeveense Plassen is deze zeldzame plant verdwenen, terwijl zij in het Naardermeer